

דף כ.

עין משפט א.

יר"ד סימן שעד סעיף א

א. מצוה להטמאות למת מצוה, אפי' שהוא כהן גדול ונזיר והולך לשחוט פסחו ולמול את בנו ומצא מת מצוה הרי זה מטמא לו ק.

עין משפט ב.

או"ח סימן ע סעיפים א ב

א. נשים ועבדים פטורים מק"ש ר' שהיא מצות עשה שהזמן גורם ש. ונכון ללמדם שיקבלו עליהם עול מלכות שמים.

הגה: ויקראו לפחות פסוק ראשון ת.

ב. קטנים לר"ת פטורים, כל זמן שלא הגיעו לחינוך ולרש"י אפי' הגיעו לחינוך כיון שאינו מצוי אצלו * בזמן ק"ש בערב, ובבוקר הוא ישן, וראוי לנהוג כר"ת ב.

ק. מברייתא בברכות ד י"ט ע"ב, ונזיר דף מ"ג ע"ב.

ר. ברכות כ"ו, וגם מברכות ק"ש פטורות דיש להם זמן קבוע, כמ"ש בסי' נ"ח, מ"מ חייבות לומר אמת ויציב מצד זכירת יציאת מצרים שזה מן התורה כמ"ש בסי' ס"ו. וא"כ צריכות לסמוך גאולה לתפלה דבתפלה חייבות כמ"ש בסי' ק"ו סעיף ב', מ"א ס"ק א'.

וה"ה אמת ואמונה בערבית חייבות מהטעם הנ"ל, אבל הפרמ"ג בא"א אות א' כתב דהנשים חייבות בזכירת יציאת מצרים רק מדרבנן, וכ"כ השאגת אריה סי' י"ב. מ"מ אם רוצות לברך הרשות בידם ע"כ יש נשים שמתפללות מפ' העקדה עד סוף עלינו לשבת, כה"ח אות א'.

אלם ששומע ואינו מדבר ישמע מאחרים ויתכוין לצאת י"ח, שאגת אריה סי' ו'. ומי שמדבר ואינו שומע יוצא ע"י דיבורו אפי' שאינו שומע, שם סי' ז'.

ש. גם במצות ברכת הלבנה הנשים פטורות שזו מצות עשה שהזמן גרמא, ואף שמקיימות כל מ"ע כגון סוכה מ"מ מצות קידוש הלבנה אינם מקיימות שהם גרמו לפגם הלבנה, כה"ח אות ד'.

ת. עם בשכמל"ו.

א. כבן שש כבן שבע אבל כשהוא בן י"ב שנים שמצוי אצלו ודאי שחייב מדין חינוך וכ"ש מתפילין, ב"ח.

ב. וגם בתפלה חייב לחנכו אם הגיע לחינוך כמ"ש בסי' ק"ו, ולכן צריך כל אדם לקחת את ילדיו לפניו יום ולילה לשמוע מפייהם שיקראו ק"ש וידקדקו בה שיקראו התיבות מילה במילה דהחינוך על אביהם, כה"ח אות ח'.

דף כ:

עין משפט א.

או"ח סימן לה פעיף ג.

ג. נשים ועבדים פטורים מתפילין משום שהיא מצות עשה שהזמן גורם ג.

הגה: ואם הנשים רוצות להחמיר על עצמן מוחזין בידן ד.

עין משפט ב.

או"ח סימן קו פעיף ב.

ב. ג. מי שתורתו אומנותו ה כמו רשב"י וחבריו מפסיק לק"ש ו' ולא מפסיק לתפלה ז, אבל אנו מפסיקים ח בין לק"ש בין לתפלה.

הגה: אם מלמד לאחרים אינו מפסיק ט כמבואר בסי' פ"ט, ומ"מ פוסק וקורא פסוק ראשון של ק"ש, ואם השעה אינה עוברת ויש לו שהות עדיין להתפלל ולקרוא ק"ש אינו פוסק כלל י.

ג. ואף שקיי"ל כר"ע שלילה זמן תפילין מ"מ בשבת ויו"ט לאו זמן תפילין הוא, ב"י מהרא"ש. ומה שנשים פטורות הוא ג"כ ע"פ הסוד לפי דברי האר"י ז"ל, כה"ח אות ח'.

ד. וכן וגם עוברת בלאו "לא יהי' כלי גבר על אשה", כה"ח אות ט'. ומיכל בת שאול כיון שהיתה גלגול מזכר וידעה מזה ע"כ הניחה אותם. ואשה שיש לה גילגול מזכר א"א שתלד אם לא ע"י עיבור של נשמה של אשה אחרת שבאה אליה ע"י זכות גדולה, כה"ח אות ט'.

ה. היינו שלא עוסק במלאכה כלל, וכ"כ הרמב"ם בפ' ו' מהלכות תפלה הלכה ח', כה"ח אות י"ב.

ו. אף לרמב"ם דתפלה מן התורה מ"מ אין זמנה קבוע מן התורה.

ז. היינו אם אין שהות ביום אבל אם יש שהות אין מפסיקין מת"ת.

ח. והיינו אם יתבטלו מלימודם כשיפסיק אבל אם לא יתבטלו צריך להפסיק, ב"י בסי' ע'.

ט. וכן אפי' לומד יחידי, ואף דאסור ללמוד משהגיע זמן תפלה כמבואר בסי' פ"ט מ"מ אם התחיל אינו מפסיק, מ"א ס"ק ו'.

י. דאין זו מצות עשה שהזמן גרמא, ועוד דכתיב למען ירבו ימיכם וגם הנשים והעבדים רוצים חיים. ש"ך ס"ק ד', מקידושין ל"ד ע"א.

עין משפט ג.

יו"ד סימן רצא סעיף ג.

ג. ה. הכל חייבים במזוזה, אפי' נשים ועבדים^כ, ומחנכין הקטנים לעשות מזוזה לפתחיהן.

עין משפט ד.

או"ח סימן קפו סעיף א ב.

א. נשים חייבות בכרכת המזון, וספק הוא אם חייבות מן התורה^ל או מדרבנן.

ואין מוציאות אלא למי שאין חיובו מן התורה^מ.

ב. קטן חייב מדרבנן כדי לחנכו במצות^נ. ומה שאמרו שבן מברך לאביו כשלא אכל אביו כדי שביעה^ו שאינו חייב אלא מדרבנן.

כ. דאין זו מצות עשה שהזמן גרמא, ועוד דכתיב למען ירבו ימיכם וגם הנשים והעבדים רוצים חיים. ש"ך ס"ק ד', מקידושין ל"ד ע"א.

ל. ברכות כ' בעיא דלא איפשטא לדעת הרמב"ם והרא"ש, אבל לדעת הרשב"א והראב"ד נשים חייבות מן התורה ולרבינו יונה מדרבנן.

ובדיעבד אם בירכה להוציא אנשים יצאו, כ"כ בראשון לציון על ברכות דף ה'. ואף שברכת המזון מצות עשה שאין הזמן גרמא תירץ רש"י כיון דכתיב על הארץ הטובה אשר נתן לך ונשים לא נטלו חלק בארץ אינם חייבות, והתוס' כתבו הטעם משום דכתיב בה ברית ותורה ונשים אינם בזה. וכהנים ולוויים אף שלא נטלו חלק בארץ מ"מ נטלו בשדה מגרש, ודין גר יתבאר בסי' קצ"ט סעיף ד'.

מ. ה"ה אם נסתפקה האשה אם בירכה או לאו אינה חוזרת.

נ. וקטן אינו מוציא האשה, מ"א ס"ק ב', והטעם דקטן ודאי מדרבנן אבל אשה ספק אם היא גם מן התורה וכ"כ בפמ"ג, כה"ח אות ז'.

ס. והקטן אכל כדי שביעה שאז חייב מדרבנן מוציא לדרבנן אבל אם אכל רק כזית הוי תרי דרבנן לחד דרבנן, וי"א דגם תרי דרבנן מוציא לחד מדרבנן, וכיון שזה במחלוקת אין הקטן לכתחלה מוציא אחר רק אם הקטן אכל כדי שביעה, כה"ח אות ח'. וביודע לברך אינו רשאי לצאת מאחרים ע"י שביעה, אלא ע"י זימון, ובנשים וקטנים לא דאין מזמנין עליהם.

וקטן שאין לו אב שחייב בחינוכו יש להחמיר שלא לצאת ע"י ברכתו, כה"ח אות י'. מה שאמרו תבא מארה למי שאשתו ובניו מברכין אותו היינו על עיקר הברכה, אבל בכרכת המזון יכול לכתחלה האב לתת לבן שהוא יברך על הכוס כשהיין מזיק לו, ועושה בזה כיבוד אב ואם שלוקח רשות מאביו, וגם מצוה לתת לבן כוס ברכה מבין י"ג שנה ומעלה אף דלא ידעינן אם הביא ב"ש כדי לחנכו במצות, כה"ח אות י"ב.

עין משפט ה. אר"ח סימן רע"א פ"ב

ב. נשים חייבות ע בקידוש אע"פ שהוא מצות עשה שהזמן גרמא, משום שהוקש זכור לשמור וכיון שהנשים ישנם בשמור את השבת, ישנם גם בזכור. ומוציאות האנשים פ הואיל והן חייבות בו מן התורה.

עין משפט ז. אר"ח סימן קפו פ"ב
עיינ לעיל עין משפט ד

עין משפט י. אר"ח סימן סב פ"ג

ג. צריך להשמיע לאזנו מה שמוציא בפיו ואם לא השמיע לאזנו יצא, ובלבד שיוציא בשפתיו ז.

ע. ואם האיש מתפלל דאינו חייב בקידוש אלא מדרבנן, שמן התורה יצא בתפלה, והאשה שלא התפללה חייבת מן התורה, ואפ"ה האיש מוציאה דקיי"ל אפי' יצא מוציא, כמ"ש בסוף סי' קס"ז ובסי' רע"ג סעיף ד' ועיין בכה"ח אות ז'.

פ. והב"ח כתב בשם מהרש"ל דאינם מוציאות האנשים, וע"כ אין לסמוך על זה שהאשה תוציא האיש אלא בשעת הדחק כגון באינו יודע לקדש ואינו מוצא איש שיקדש לו, כה"ח אות ח'.

וקטן אפי' בן י"ג שנה אינו מוציא האשה דחיישינן שמא לא הביא ב' שערות, ובדבר דאורייתא אין סומכין על החזקה עד שיתמלא זקנו כמ"ש בחו"מ סי' ל"ה, מ"א ס"ק ב'. אבל אשה שכבר התפללה שחיובה בקידוש הוא מדרבנן, קטן בן י"ג שנה מוציא אותה. מיהו אם הקטן ג"כ התפלל שהוי תרתי דרבנן רק בדיעבד מוציא חד דרבנן, ועיין בכה"ח אות ט'.

אם אדם הרהר בקידוש אם יצא ידי חובתו או שמא בעינן זכור בפה, ואפשר דיצא בהרהור וראייה ממגילה י"ח ע"א כה"ח אות י'.

ו בשעת הקידוש תרי קלי לא משתמעי ולא יאמרו שנים כאחד א"ר אות ב' ומשב"ז אות ב'.

צ. ברכות ט"ז וכת"ק, אבל בהרהור בלבו לא יצא, טור וב"י וב"ח ורק באונס בדיעבד יוצא בהרהור. כה"ח אות ה' מפמ"ג.

השומע ק"ש ולא קראה אם אינו בקי יוצא רק ע"י ש"ץ בציבור ולא ביחיד. אבל בבקי אינו יוצא בשמיעה אפי' בציבור, וגם מי שאינו בקי יאמר פסוק ראשון דאין בזה"ז מי שלא יודע פסוק ראשון. כה"ח אות ו'.

ו המדבר ואינו שומע חייב בק"ש ובכל מצות מן התורה התלויים בדיבור אע"פ שאינו יכול להשמיע לאזניו, כ"כ בשאגת אריה סי' ז'.

ואם שומע ואינו מדבר יוצא ע"י הרהור הלב, שם אות ז'.

ה. ד. אם מחמת אונס ק או חולי קרא ק"ש בלבו יצא.

הגה: ולכתחלה יעשה כן במקומות שאינם נקיים לגמרי ר, אבל אם המקום מטונף לגמרי אסור גם בהרהור.

ק. ואם נסתלק האונס ועדיין לא עבר זמן ק"ש חייב לחזור ולקרוא בפיו כ"כ הפר"ח, והגם שהפמ"ג והברכי יוסף כתבו דאינו חייב כיון שבאותה שעה היה פטור ועשה כדין, כתב המשנ"ב סק"ז דיש לנהוג כהפר"ח. ועיין בכה"ח אות ח'.
ר. כתב הט"ז בס"ק א' דמי שצמא בלילה וא"א לו ליטול ידיו לשתות יכול להרהר הברכה בלבו וישתה, וכן הסכים הברכי יוסף. אבל יש חולקים. כה"ח אות י'.